

Αρχαίο ελληνικό θέατρο και χριστιανική λειτουργία (Κύρος Πατσαλίδης, Λυρικός, Βαρύτονος)

/ [Πεμπτούσια](#)



[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=171202>]

Αρχαίο ελληνικό θέατρο και χριστιανική λειτουργία

Το Αρχαίο Δράμα είναι μια ζωντανή οντότητα και έχει την δύναμη να μπολιάζει με την ζωτικότητα της την σημερινή ζωή, όχι μόνο στον χώρο της θεατρικής τέχνης, αλλά και στις άλλες εκφράσεις της. Κι αυτό γιατί τα προβλήματα που άγγιξε τότε, αφορούν την ανθρώπινη ύπαρξη, αυτή καθ' αυτή την ουσία της ζωής, που στην βάση της έχει παραμείνει αναλλοίωτη μέχρι σήμερα.

Η διαχρονική αξία του αρχαίου δράματος έχει σημαντικότητα στον σύγχρονο κόσμο και αυτό αποδεικνύεται μέσα από την φιλοσοφία ότι το θέατρο είναι πράξη ζωντανή.



Πηγή: *wikimedia commons*

Στο Βυζάντιο η ελληνική τραγωδία βρίσκεται σε τέλεια παρακμή. Μελετώντας από την δραματική οπτική γωνία την χριστιανική λειτουργία, όπως επίσης και τον ιερό ναό όπου τελείται, βλέπουμε αρκετά κοινά στοιχεία με το αρχαίο ελληνικό θέατρο. Ο πιστός παρακολουθεί και συμμετέχει σε ένα είδος θεατρικής αναπαράστασης. Το ιερό με τις εισόδους και εξόδους, που είναι ψηλότερα από το δάπεδο του ιερού ναού, το μέρος όπου στέκει ο Χορός μοιρασμένος σε δεξιό και αριστερό ημιχόριο (ψαλτήριο), ο χώρος πίσω για τους πιστούς μας θυμίζουν την σκηνή, την ορχήστρα και τον χώρο του αρχαίου ελληνικού θεάτρου. Το τέμπλο και οι εικόνες με τις διάφορες αναπαραστάσεις της ζωής του Κυρίου, των Αγίων και των Μαρτύρων με τα χρώματα συνθέτουν ένα μόνιμο σκηνικό μιάς θεατρικής παράστασης. Ο αρχιεπισκοπικός θρόνος και τα στασίδια της εκκλησίας έχουν μεγάλη ομοιότητα με τον θώκο του πρωθιερέα του Διονύσου και τα ιδιαίτερα καθίσματα των αρχόντων και άλλων επισήμων στο αρχαίο ελληνικό θέατρο.

Τα ιερατικά άμφια, άλλοτε χαρμόсуνα, άλλοτε πένθιμα, συμβάλλουν στην καλύτερη αναπαράσταση του θείου δράματος και υπογραμμίζουν την συγγένεια με το αρχαίο θέατρο, όπου ο θεαματικός παράγοντας αποτελούσε βασικό στοιχείο.

Ο διαρκής διάλογος του ιερέα, διάκου και χορού αποτελεί τον δραματικό διάλογο που υπήρξε, όπως γνωρίζουμε επίσης, το βασικό στοιχείο του θεάτρου. Την περίοδο των Ακολουθιών της Μεγάλης Εβδομάδας και ιδιαίτερα την Μεγάλη Πέμπτη, την Μεγάλη Παρασκευή και το Μεγάλο Σάββατο είναι ιδιαίτερα έντονος ο

δραματικός χαρακτήρας με την αναπαράσταση των Αγίων Παθών του Κυρίου. Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνεται στην «Τελετή του Νιπτήρος», όπου η αναπαράσταση τελείται μέχρι σήμερα στην Πάτμο και τα Ιεροσόλυμα.

Μαρτυρία του περιηγητή Bertrando de la Broquiere αναφέρει την αναπαράσταση των «Τριών Παίδων εν τη Καμίνω» το 1422 μέσσα στην Αγία Σοφία.

Μέσω αυτών των αναπαραστάσεων γεννιέται το Λειτουργικό Δράμα, που αναπτύχθηκε κυρίως στην Καθολική Εκκλησία. Κάποιες προσπάθειες διάδοσης του είδους έγιναν και στην Κύπρο, επί βασιλείας των Λουζινιανών, όμως απέτυχαν, γιατί ο ορθόδοξος κλήρος της νήσου εναντιώθηκε. Το σχίσμα μεταξύ Ορθόδοξης και Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας, που οριστικοποιήθηκε το 1054 δεν ευνόησε την συνέχιση και ανάπτυξη του λειτουργικού δράματος.

Όμως η σημασία του λειτουργικού δράματος στην εξέλιξη του μουσικού θεάτρου, υπήρξε τεράστια, γιατί από τις αναπαραστάσεις αυτές που αγκάλιαζαν όλες τις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις του Μεσαίωνα, γεννήθηκε με την Αναγέννηση το νεώτερο θέατρο στην Δύση!

Η μουσική της περιόδου αυτής τόσο στην βυζαντινή όσο και στο Γρηγοριανό μέλος ιδιαίτερα, πρόσφερε σημαντικά στην εξέλιξη της δυτικής μουσικής και επηρέασε την πορεία μεγάλων συνθετών, όπως του Μότσαρτ και του Μπερλιόζ. Ενδεικτικά αναφέρω την περίφημη φούγκα στην «Συμφωνία του Δία» του Μότσαρτ, που στηρίζεται σε γρηγοριανό μοτίβο, και ότι ο Μπερλιόζ χρησιμοποίησε γρηγοριανό μέλος «Des Irae» για το φινάλε της φανταστικής Συμφωνίας του.

Με αυτή την σημαντική περίοδο μεταφοράς από την αρχαία εποχή στην μετά Χριστόν εποχή, οριοθετείται και η μεταρρύθμιση τόσο στην θρησκευτική όσο και στην πολιτιστική ζωή του ανθρώπινου γένους. Μια μεταφορά που όμως δεν ισοπέδωσε τον πολιτισμό του αρχαίου στοιχείου, αντίθετα ήρθε να δώσει ώθηση στην εξέλιξη μιάς πορείας στην ζωή του ανθρώπου και στον πολιτισμό του μέχρι σήμερα. Το θέατρο ήταν ο λόγος της κοινωνίας. Ο αρχαίος δραματικός λόγος αντανακλά στον πολιτισμό ενός κόσμου, που ανήκει στην ιστορία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Karl Neff, Ιστορία της μουσικής, εκδ. Ν. Βότση, Μετάφραση - Επιμέλεια Φ. Ανωγειανάκη, Αθήνα 1985.
2. E. Pelman, Δράμα και μουσική στην Αρχαιότητα, εκδ. Καστανιώτη, μετάφραση Ι.

Σπηλιοπούλου, Αθήνα 2000.

3. M. L. West, Αρχαία Ελληνική Μουσική, εκδ. Παπαδήμα, μετάφραση Στ. Κομνηνός, Αθήνα 1999.

4. Δ΄ Διεθνές Συμπόσιο Αρχαίου Ελληνικού Δράματος. Κυπριακό Κέντρο του Διεθνούς Ινστιτούτου Θεάτρου. Επιμέλεια έκδοσης Κ. Χατζηγεωργίου και Ν. Σιαφκαλής. Παραγωγή DOROGRAPHICS LTD-CYPRUS, Κύπρος 1996.